

2/883

27084-62318

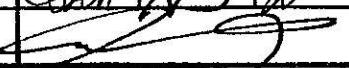
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

“2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu “ nda Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Fıkralar eklenmesine Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur

Gereğini arz ederim. 18/10/2006

Saygılarımla
Mahmut KOÇAK
Afyonkarahisar Milletvekili

T.C. M.M. BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Elaq Komisyon		Anayasa		
Tarih		26.10.2006 2/883		
Md. Y.	Madr	L. D. Y.	U. Sek. Y.	Gen. Sek.
				
BAŞKAN				

GENEL GEREKÇE

Bu teklif seçim sistemindeki eksiklikleri ve bu eksikliklerin giderilmesi için hazırlanmıştır.

Siyasi partiler sürekli gelişen ve işleyen bir demokratik yapıyı yaşatmakla mükelleftir. Çok partili demokratik hayata geçeli 60 yıl oldu. Bu süre teklif ettiğimiz düzenlemeleri hazmedecek demokratik şuur için yeterli bir süredir.

Ülkemizde gerek seçim sistemleri ve gerekse seçim kampanyaları partiler ve liderler üzerine kurulmaktadır. Bu uygulama vekaleti millettten uzaklaştırmakta, milletin iradesini meclise tam taşıyamamaktadır. Bu sonuç milletin gündemi ile meclisin gündeminin farklı olmasına yol açmaktadır. Aşağıda maddeler halinde belirttiğimiz kanun teklifi milletin üzerinde uzlaştığı ortak taleplerdir. Aykırı görüşlerin olması doğaldır. Onlara da saygı duyulmalıdır. Ancak toplumu kuşatan genel tercihlere saygı göstermek ve gereğini yerine getirmek daha büyük erdemdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ülkemizdeki demokratik sistemin temel kurumudur. Milletvekillerinin yasama görevini yerine getirirken güçlü olması, inandığı ve düşündüğünü hür bir şekilde dile getirebilmesi, kurumlar ve bürokrasi karşısında sözünü dinletmesi, millet iradesinin gerçekleşmesinin temel şartlarıdır.

Parti içi demokrasinin işlemeyişi milletvekillerini, liderler bürokrasi hatta halk nezdinde yıpratmaktadır. Milletvekillerinin demokratik parlamenter sistem içinde bu denli güçsüzleştirilmesi, halkın aday tesbitlerinde bile devre dışı bırakılması demokratik rejim açısından hoş bir tablo değildir.

Demokratik, katılımcı ve gerçekten seçmenin temayüllerini parlamentoya yansıtan bir seçim sistemi vatandaşlarımızın genel isteğidir.

Mevcut seçim sistemi vatandaşları sadece parti üst yönetimi ve liderinin beğenisini kazanmış adayları meclise taşıma mekanizmasına dönmüştür. Parti teşkilatlarının da gittikçe azalan bir katkısını unutmamak gerekir.

Seçmenin aday tesbitinden başlayarak, siyasetin tüm alanında seçme ve denetleme hakkı vardır. Adayların bölgesinde tanınması tasvip görmesi siyaset kurumunun güçlenmesi açısından önemlidir. Siyasete ve siyasetçiye güveni arttırmak önce TBMM üyelerinin görevidir. Mevcut sistem siyasetçiye eriten ve güveni bitiren bir sistemdir.

Kadınların TBMM de daha fazla temsili sağlanmalıdır. Onların titizlik, itina ve gelişmelere farklı yaklaşımlarını meclise daha fazla taşıyarak demokratik parlamenter sistemimizi güçlendirmeli ve zenginleştirmeliyiz. Bu da ancak Türkiye şartlarında kota uygulaması ile başlatılarak geliştirilebilir. Kadın derneklerinin tavsiyeleri de bu doğrultudadır.

Bu yasa teklifi ile öngörülen demokratik açılımlar millet ve vekili, millet ve siyaset, millet ve siyasi partiler arasında yeniden bir güven ortamı oluşturacaktır.

Daha iyiye daha güzele doğru arayışımız her alanda devam etmektedir. İnsan hak ve özgürlükleri sürekli tartışılıyor ve geliştiriliyor.

Bu yasa tasarısı ile millete dayalı bir parlamento oluşumu, milli iradeyi mecliste tam temsil eden milletvekilleriyle partilerin temsili, aynı zamanda parti liderlikleri ve yönetim anlayışında da bu seçimin getireceği gelişmeler ışığında demokratik açılımlar sağlanmış olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Milletvekili aday listelerinde kadınların en az %20 oranında yer almasıyla cinsiyetler arasında da temsilde adalet ve eşitlik ilkesine daha fazla uyulmuş olacaktır. Erkek egemen siyasal hayatta pozitif ayrımcılığı çağrıştıran bu uygulamaya mutlaka geçilmelidir. Aksi takdirde TBMM de kadınların temsili zayıf kalmaktadır. Toplumda demokratik bilinç gelişinceye kadar böyle bir uygulamaya ihtiyaç vardır. Kadına seçme ve seçilme hakkını batı demokrasilerinden önce veren Ülkemiz, ne yazık ki temsilde verilen bu hakları yansıtamamıştır. Yine bu düzenleme ile ülkemizin demokrasinin gelişmişliği yönündeki imajına da katkı sağlanacaktır.

Madde 2- Temsilde adaleti sağlamak açısından barajı geçemeyen ancak halkın oyunun, milli iradenin meclis oluşumuna tam yansımaları açısından düşünülmüştür. Ayrıca bu yolla siyaset dışında kalmış ama TBMM de yasama çalışmaları için gerekli nitelikli kişilerin seçilmeleri sağlanırken, parti genel merkezlerinin kontenjan adaylığına da gerek kalmamış olacaktır.

Madde 3- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasına göre öncelikle her ile nüfusuna bakılmaksızın bir milletvekili verilmekte, kalan milletvekilleri nüfusa göre paylaştırılmaktadır. Bu sistem Anayasanın 67. maddesinde ön görülen "EŞİT OY" ilkesi ile uyumlu görülmemektedir. Nüfus esasına göre milletvekili dağılımı yapılmaması küçük iller lehine ve büyük iller aleyhine seçmen oylarının temsil oranını etkilemekte küçük iller lehine bir haksız temsile yol açmaktadır. Bu nedenle doğrudan nüfusa göre dağılım yapılmalıdır.

Daraltılmış seçim bölgeleri Milletvekillerinin seçmen tarafından bire bir tanınıp ülke ve bölge meselelerini kendilerine aktarabilmeleri, milletvekillerinin seçmen tarafından etkin denetimi katılımcı bir demokratik anlayışa geçişi amaçlamaktadır. "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir" ilkesine geri dönülürken, millet adına

milletvekilini birilerinin seçemeyeceğini de kuvvetle vurgulayacak bir uygulamadır.

Madde 4- Teklifle Meclis çalışmaları, komisyon çalışmaları, yurt dışında temsil görevlerinde faydalanılması düşünülen nitelikli insanların siyasete bu yolla kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bu teklifle siyasi partiler her seçim çevresinde o çevrenin seçeceği milletvekili sayısının 2 misli aday gösterecekler, seçmenler dilerlerse tercih kullanarak parti listelerindeki sıralamayı değiştirebileceklerdir. Bu sistemle parti, teşkilat ve delege yi doğru aday, halkın tasvibini alacak adayı tesbit etmeleri yönünde yönlendirme ve parti teşkilatlarını sadece kendilerini dinleyen değil halkı dinleyen bir yapıya taşıyacaktır.

Madde 5- Teklifle Türk Vatandaşlarına seçimlerde tercihli oy kullanma olanağı sağlamaktadır.

Tercihli sistemde oy kullanma şekli tarif edilmektedir. Sadece adaya tercih kullanan dolaylı yünden partiyede oy kullanmış sayılacağından oylar iptal edilmemiş olacaktır.

Madde 6- Temsilde adaletin sağlanabilmesi için Milletvekili seçim Kanununun 33. maddesindeki %10 ülke seçim barajı %7 olarak değiştirilmiştir. Avrupa ortalamalarına bakıldığında bu barajın %5 olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye'deki demokratik olgunluğun tam olarak oluşturulmasına kadar bu barajın %7 ye düşürülmesi daha uygundur. Ayrıca Siyasi Partilerin hazine yardımı alabilmeleri için de %7'lik barajı aşmaları gerektiğinden bu oranla eşit bir oranın oluşturulması bugünkü şartlarda daha uygun görülmektedir. Baraj oranının düşürülmesiyle hem çok sayıda oyun ziyan olmasına yol açan bir durum ortadan kaldırılmış olacak, hem de %7'nin altında kalacak küçük partilerin parlamentoya girmeleri engellenerek, yasama organının aşırı parçalanmasının yolu kapatılmış olacaktır. Barajın düşük olması yönetimde istikrarı bozmayacaktır. Bu yasa ile teklif ettiğimiz daraltılmış bölge zaten büyük bir barajdır. Seçmen tabanında geniş tasvibi olmayan adayların kazanması mümkün değildir.

Dolayısıyla partiler bu riski görerek seçmen taleplerine daha fazla kulak vereceklerdir.

Madde 7- Bu madde ile katılımcı demokrasinin gereği yerine getirilecektir. Bir yanda seçmen tercihlerine saygı duyulurken diğer yanda partilerin kurumsal kimliklerine saygı duyularak, teşkilat temayüllerinin de belirleyici önemli faktör olduğu ortaya konulmaktadır. Bu uygulama ile parti teşkilatlarının taassubu aşılırken seçmene aday tespitinde parti teşkilatlarını denetleme görevi de verilmiş olacaktır. Hem daraltılmış bölgeler, hem de tercih sisteminin seçimlerde uygulanması nitelikli adayların yarışmasını zorunlu kılacağından gerek siyasi partilere, gerekse milletvekilliği müessesesine güveni arttıracaktır.

Madde 8- Yürürlük maddesidir.

Madde 9- Yürütme maddesidir.

**2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNUN BAZI
MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

Madde 1- 2839 Sayılı kanunun Seçim Esasları başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasının sonuna aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Milletvekili aday listelerinde en az %20 kadın kotası uygulaması yapacaklardır. Her ilde parti aday listelerinde bu kotalara uyulacaktır. Uygulamanın Denetimi il de il seçim kurulu ve Türkiye genelinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından yapılacaktır.”

Madde 2- Milletvekili Seçimi Kanunun 3. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ Milletvekili sayısı 550’dir. Bu milletvekillerinin 100’ü ülke seçim çevresi milletvekili olarak parti listelerinden seçilir. Bu 100 milletvekili nispi temsil sistemine göre ülke seçim çevresinden aldıkları oy oranına göre seçilecektir. Parti Genel Merkezleri Türkiye Seçim Çevresi Milletvekili Aday listelerini oluştururken hangi tespit yöntemini kullanacağını önceden Yüksek Seçim Kuruluna bildirir. Türkiye Seçim Çevresi Milletvekili Kesin Aday Listesi , Bölgelerden seçilecek Milletvekili Kesin Aday Listesi ile birlikte Yüksek Seçim Kuruluna Seçim Takvimine göre teslim edilir. ”

Madde 3-10/6/1983 Tarihli ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunun 1. ve 2. maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ İllerin çıkaracağı milletvekili sayısı nüfus esasına göre yapılır”

“ Son Genel Nüfus Sayımı ile belli olan Türkiye nüfusu, milletvekili sayısına bölünmek suretiyle bir sayı elde edilir. İl nüfusunun bu sayıya bölünmesi ile her ilin çıkaracağı milletvekili sayısı tespit olunur”.

10/6/1983 Tarihli ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunun 4. Maddesinin 5. ve 6. fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir ve 7. fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.

“Ülke genelinde tüm seçim çevreleri en az 2, en fazla 3 milletvekilinden oluşan seçim çevrelerine daraltılmıştır. 3 milletvekili çıkaran iller tek seçim bölgesidir.”

“ Bu seçim bölgelerinin tespitini Yüksek Seçim Kurulu yapar.”

Madde 4-Milletvekili Seçimi Kanunun 12. maddesinin 1 . fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“ Türkiye seçim çevresi Milletvekilliği Adaylığında milletvekili adaylığında aranan şartlara ilave olarak en az 4 yıllık fakülte mezunu veya yüksekokul mezunu olmak , 40 yaşından gün almış olmak şartları aranır.

Milletvekili Seçimi Kanunun 12. maddesinin 2. fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“ Siyasi Partiler her seçim çevresi için milletvekili sayısının 2 katı aday gösterirler.”

Madde 5-2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunun oy kullanma şekli başlıklı 28. maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aşağıdaki 7. fıkra eklenmiştir.

“ Seçmen EVET mührünü sadece tercih ettiği siyasi partiye ait özel daire içine basmak ve isterse bu partiye ait aday listesinden seçilmesini istediği adaya ait özel daire içine basarak kullanır. Sadece parti listesindeki kişiye kullanılan tercih oyu partiye de kullanılmış sayılır, birden fazla kişiye tercih oyu kullanılamaz.”

“ Seçmen il milletvekili listesinde tercih esasına göre sıralama yapar.”

Madde 6-2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanunun 33. maddesinin 1.fikrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ Genel Seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların % 7”sini geçemeyen partiler milletvekili çıkaramazlar. Bir siyasi parti listesinde yer almış bağımsız adayların seçilebilmesi de listesinde yer aldığı siyasi partinin ülke genelinde ve ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde yüzde beşlik barajı aşması ile mümkündür”

Madde 7- 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanunun 35. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“ Listedeki adaylardan herhangi birinin aldığı geçerli oy sayısı siyasi partinin o seçim çevresinde aldığı oyların %15 oranını aştığı takdirde bu oranı aşanlar itibariyle en çok tercih sayısı alandan başlamak üzere sırasıyla o partiden milletvekilliğine seçilenler tespit edilir. Bahse konu oranı aşanların sayısı partinin o seçim çevresinden çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşmadığı takdirde eksik kalan miktardaki aday parti listesindeki sıraya göre seçilmiş olur. O partinin son milletvekili için tercih sayılarının eşit olması halinde, parti listesinde önde bulunan aday seçilmiş olur. Adaylar partinin aldığı oyun %15’ini geçemezlerse partinin yaptığı liste geçerli olacaktır. Partiler hangi bölgelerde aday tespitini hangi yöntemlerle yapacaklarını Yüksek Seçim Kuruluna bildireceklerdir”

Madde 8- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9- Bu kanun hükümlerini bakanlar kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü